

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Galerij der Groten

Bytyçi, D.; Dijkstra, H.; Plas, R.

Citation

Bytyçi, D., Dijkstra, H., & Plas, R. (2020). Galerij der Groten. *Bestuurskundige Berichten*, 35(1), 11-13. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3212579>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3212579>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Galerij der Groten

De wetenschappelijke studie van het openbaar bestuur kent een lange traditie. Deze traditie van bestuurskunde ontwikkelde zich met name vanaf de 19^e eeuw, alhoewel er nog verder in het verleden ook geleerden waren, die hun steentje wisten bij te dragen aan deze traditie. In deze sectie van de BB bekijken we een aantal van de belangrijkste bestuurskundigen, die geworteld zijn in Nederland. In hoeverre heeft Nederland bij kunnen dragen aan deze bestuurskundige traditie? Hoe hebben de levens van deze personen eruit gezien? Heeft de Universiteit Leiden wellicht een significante bijdrage kunnen leveren? In de Galerij der Groten waarderen we drie Nederlandse onderzoekers van het openbaar bestuur, die daadwerkelijk hun stempel hebben weten te drukken op de bestuurskundige traditie.

Drenis Bytyçi, Haije Dijkstra en Rebecca Plas

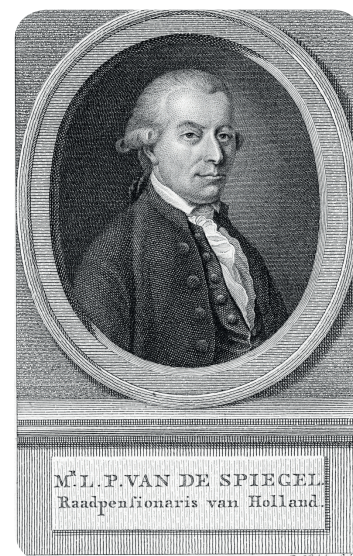
Laurens Pieter van de Spiegel (1737-1800)

In de 18e eeuw leefde de allereerste échte Nederlandse bestuurskundige: Laurens Pieter van de Spiegel. Van de Spiegel leefde als prinsgezinde Zeeuw in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, en vanaf 1795 in de zogenoemde Bataafse Republiek onder leiding van de Fransen. Van de Spiegel studeerde letteren en rechten aan de Universiteit Leiden, en was bovendien een echte kenner van het openbaar bestuur. Al op jonge leeftijd werd hij burgemeester van Goes. Vervolgens werd hij raadpensionaris van Zeeland in 1785 en daaropvolgend raadpensionaris van Holland in 1788. In 1795 werd hij gevangen gezet door de Fransen.

Laurens Pieter van de Spiegel heeft door zijn ervaringen in het openbaar bestuur een significante bijdrage geleverd aan de toekomst van de bestuurskundige wetenschap. Hij deed dit met name door zijn werk *De Schets der Regeerkunde in betrekking tot haare oogmerken en middelen* (1801). Dit werk was een grote inspiratie voor de latere ontwikkeling van de Nederlandse bestuurskunde als wetenschappelijke discipline. Zijn toekomstige opvolger Gerrit van Poelje beschreef de *Schets der Regeerkunde* dan ook als bestuurskunde *avant la lettre*. In andere woorden: Van de Spiegel was in feite een bestuurskundige, nog voordat het begrip bestond; een proto-bestuurskundige dus.

De *Schets der Regeerkunde* betreft een handleiding in besturen, waarin de topbestuurder ingaat op de aard en het object van het openbaar bestuur. Zijn werk is door Mark Rutgers, hoogleraar Bestuurskunde aan de Universiteit Leiden, bestempeld als “*het gulden boekje der Nederlandse Bestuurskunde*”. Van de Spiegel heeft in zijn werk dan ook een brug weten te slaan tussen de wetenschap en de praktijk van het openbaar bestuur. Zo liep hij zijn tijd erg vooruit en was een geleerde, wiens werk niet alleen destijds van grote betekenis was, maar ook nog vandaag. De huidige staat van de Nederlandse bestuurskunde is uiteindelijk in aanzienlijke mate te danken aan deze man.

Bron: Biografischportaal.nl

Gerrit Abraham van Poelje (1884-1976)

Bron: Beeldbank Nationaal Archief

De 19^e eeuw kende een aanzienlijke ontwikkeling van de bestuurskunde. Deze ontwikkeling werd bemoedigd door Laurens van de Spiegel en gecultiveerd door denkers als Woodrow Wilson en Max Weber. Het leidde tot een meer systematische en wetenschappelijke benadering van het vakgebied. Dit heeft ervoor gezorgd dat deze nieuwe wetenschappelijke discipline ook in Nederland een plek heeft gekregen. Het was een tijd waarin de staatsrechtelijke basis van het Nederlands bestuur weliswaar al wel bestond, maar de scherpe bestuurskundige blik nog miste. De eerste stappen hiertoe werden voornamelijk in de vroege 20^e eeuw gezet, waarbij Gerrit van Poelje een van de belangrijkste grondleggers van de Nederlandse bestuurskunde is geworden.

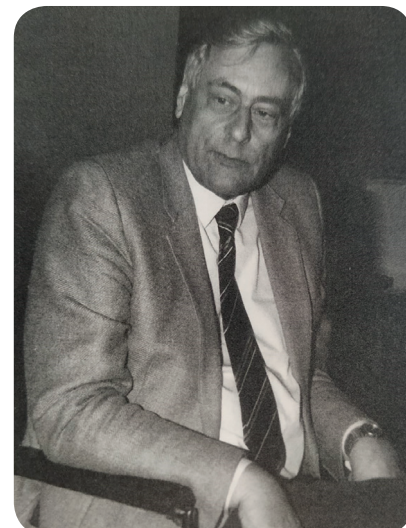
Van Poelje begon zijn academische carrière door rechten te studeren en in 1914 te promoveren aan de Rijksuniversiteit Leiden met zijn dissertatie *Hedendaags gemeenterecht*. Dit vormde de basis voor zijn toekomstige publicaties, die hij zou gaan uitbrengen tijdens zijn tijd als ambtenaar van de gemeente 's-Gravenhage. Zijn carrière in de gemeenteadministratie verliep succesvol en leidde tot verschillende interessante functies, zoals gemeentesecretaris van Den Helder, referendaris en later zelfs chef van afdeling onderwijs in de secretarie van gemeente 's-Gravenhage. In zijn tijd als ambtenaar schreef hij het *Handboek voor de Nederlandse gemeente* (1921-1923) en *Beginselen van Nederlandsch administratief recht* (1927), waarin hij aandacht schonk aan nu nog relevante bestuurskundige onderwerpen als gemeentelijke autonomie en decentralisatie.

In 1928 werd zijn werk bekroond door als buitengewoon hoogleraar bestuurskunde aan de Nederlandsche Handel-Hoogeschool te Rotterdam te worden benoemd. In een tijd dat er steeds meer ambtenaren voor de overheid gingen werken, werd een volledige studie met Van Poelje opgezet. Tot en met 1933 bekleedde hij deze functie, waarna hij Directeur-Generaal voor het Onderwijs en Secretaris-Generaal van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen werd. Ook stelde hij in 1937 *Inleiding tot het bestuursrecht* en in 1942 de *Algemeene inleiding tot de bestuurskunde* samen. Hierin poogde hij onder andere een definitie te leveren voor bestuurskunde: *het vak waarin men leert hoe men de openbare dienst het beste inricht en leidt, ofwel de studie van de ambtelijke dienst*. Al met al hebben zijn publicaties en zijn grote ijver in het openbaar bestuur geleid tot een sterke fundering en een groot voorbeeld voor de toekomst van de Nederlandse bestuurskunde.

In 1940 stopte Van Poelje tijdelijk zijn werkzaamheden als Secretaris-Generaal, omdat hij door zijn anti-Duitse houding werd geïnterneerd in Duitsland. Na de oorlog keerde hij nog voor een paar maanden terug als Secretaris-Generaal van het ministerie. Van 1945 tot zijn pensioen in 1958 nam Van Poelje een dominante plaats in als lid van de Raad van State.

Bron: *Parlement.com*.

Aris van Braam (1923-2002)

Aris van Braam verdient als de ‘Godfather’ van de Leidse Bestuurskunde zeker een plek in de Galerij der Groten. Op 21 juni 1957 promoveerde hij in Utrecht cum laude op het eerste Nederlandse bestuurskundige proefschrift. In *Ambtenaren en bureaucratie in Nederland* maakte van Braam een uitgebreide inventarisatie van de structuur en samenstelling van het ambtenarenkorps, waarin bijvoorbeeld het verband tussen lidmaatschap van politieke partijen en ambtelijke rang bekeken werd. Dit zijn thema’s die ook vandaag de dag nog aanspreken.

Mid-jaren ‘60 vervolgde hij zijn academische carrière als hoogleraar Sociologie in Rotterdam. In 1972 werd van Braam hoogleraar Bestuurskunde in Leiden. In zijn oratie 'tolerant bestuur' benoemde hij dat bestuurskunde nog maar een jonge wetenschap is, zoekend naar een identiteit. Toch schetste hij een mooi toekomstbeeld voor de discipline en de studenten: “Dames en heren studenten, ik heb geen beginselprogramma, ik doe u geen beloften, mijn dadels zijn niet groter dan ze zijn, maar ik heb dadels en mooie, kom en proef”.

De hoogleraar werd in de allereerste verschenen Bestuurskundige Berichten geïnterviewd. In dit interview uit mei 1986 gaf van Braam aan dat het starten van een bestuurskundige opleiding een heel proces was: van een managementopleiding publieke sector in 1973, naar een politiek-bestuurlijke studie-inrichting in 1983, tot een zelfstandige bestuurskunde opleiding in 1984. Van Braam heeft niet alleen een belangrijke rol gespeeld voor de discipline bestuurskunde, maar ook voor de studievereniging. Volgens van Braam dient een nieuwe studie ook een studievereniging te hebben: “Een nieuwe studierichting zonder een vereniging van de studenten die in deze richting studeren, is incompleet”. De quote “Wie in Leiden Bestuurskunde studeert, hoort thuis in de B.I.L.” uit de Bestuurskundige Berichten van mei 1986 staat dan ook prominent afgebeeld in het lustrumboek, uitgegeven bij het 25-jarig jubileum van de vereniging. De jaarlijkse lezing in de Diesweek van studievereniging B.I.L. is naar Van Braam vernoemd.

Bron: *Lustrumboek B.I.L. 2010*